

# NOVAȚIA ȘI DELEGAȚIA ÎN REGLEMENTAREA CODULUI CIVIL ȘI A PROIECTULUI CODULUI CIVIL

**Drd. Irina Olivia Popescu  
Universitatea din Craiova**

*This presentation reveals the modality of transforming of civil obligations in the light of the Civil Code and of the Draft of the New Civil Code, enhancing aspects such as: modalities of transformation (the novation - substitution and the mandate), the definition of novation (substitution), types of novation, validity conditions, effects of the novation, definition of the mandate, its delimitation from other legal institutions, validity conditions and types of mandate. The Draft of the New Civil Code brings positive as well as negative elements that will be enhanced in this presentation*

**1. Considerații preliminare.** Codul civil român, în art. 1091 prevede că „obligatiile se sting prin plată, prin novațiune, prin remitere voluntară, prin compensație, prin confuziune, prin pierderea lucrului, prin anulare sau resciziune, prin efectul condiției rezolutorii și prin presecipție.” Această enumerare a fost aprig contestată, în principal, din cauza faptului că ea grupează cauze care nu reprezintă în realitate moduri propriu-zise de stingere a obligațiilor. În dreptul nostru, tratatele și monografiile nu relevă un punct de vedere unitar cu privire la novație și delegație. În opinia autorilor Rosetti-Bălănescu, Al. Băicoianu, Tudor R. Popescu și Petre Anca, novația și delegația figurează în cadrul stingerii obligațiilor. Această grupare a novației și delegației în cadrul mijloacelor de stingere a obligațiilor are la bază faptul că atât prin novație cât și prin delegația perfectă, vechea obligație se stinge.<sup>1</sup> În lucrări mai recente privind teoria generală a obligațiilor<sup>2</sup>, novația și delegația sunt analizate ca fiind moduri de transformare a obligațiilor.

**2. Novația este o „convenție prin care părțile unui raport juridic obligațional sting o obligație existentă, înlocuind-o cu o nouă obligație”<sup>3</sup>.** Art. 1128 din Codul civil prevede că „novația se operează în trei feluri: când debitorul contractează în privința creditorului său o datorie nouă ce se substituie celei vechi care este stinsă; când un nou debitor este substituit celui vechi, care este descărcat de creditor; când, prin efectul unui nou angajament, un nou creditor este substituit celui vechi, către care debitorul este descărcat.”

*Novația obiectivă* intervine între creditorul și debitorul inițial, dar în raportul juridic obligațional se schimbă obiectul sau cauza acestuia<sup>4</sup>, subiectele obligației rămânând aceleași. Novația prin schimbarea obiectului presupune schimbarea naturii obiectului

---

<sup>1</sup>A se vedea Decizia nr. 316/1987 a Secției Civile a Tribunalului Suprem

<sup>2</sup>Constantin Stătescu, Corneliu Bîrsan, *Drept civil. Teoria generală a obligațiilor*, edit. All Beck, București, 2000, p. 349; Paul Mircea Cosmovici, *Drept civil. Drepturi reale. Obligații. Codul civil*, edit. All Beck, București, 1998, p. 382; Ion P. Filipescu, Andrei I. Filipescu, *Drept civil. Teoria generală a obligațiilor*, edit. Actami, București, 2002, p. 247; Ion Dogaru, Pompil Drăghici, *Drept civil român, Tratat, Teoria Generală a Obligațiilor*, Vol. III, edit. Omnia Uni S.A.S.T., Brașov, 1998, p. 448; Liviu Pop, *Drept civil român. Teoria Generală a Obligațiilor*, edit. Lumina Lex, București, 2000, p. 468

<sup>3</sup>Constantin Stătescu, Corneliu Bîrsan, *op.cit.*, p. 349

<sup>4</sup>*Idem*, p. 349

obligației, spre exemplu părțile convin ca în locul unei sume de bani datorate să execute o altă obligație. Novația prin schimbarea cauzei se realizează spre exemplu în situația în care raportul obligațional vechi, născut din contractul de vânzare-cumpărare este înlocuit cu un raport obligațional nou născut din contractul de împrumut<sup>5</sup>. Novația prin schimbarea modalităților creanței se realizează în situația în care fie se include, fie se înlătură o modalitate a obligației, spre exemplu o condiție.

*Novația subiectivă*, care presupune păstrarea obiectului și cauzei actului juridic civil dar schimbarea creditorului sau debitorului raportului juridic de obligație. Novația prin schimbare de debitor se realizează în situația în care un terț se angajează față de creditor să plătească datoria fără să aibă nevoie de concursul debitorului inițial. O astfel de novația operează pe cale de *expromisiune*. Novația prin schimbare de creditor are loc prin substituirea unui nou creditor celui vechi. Astfel, debitorul este liberat față de creditorul inițial, dar ca efect al novației va fi obligat față de noul creditor. Novația prin schimbarea creditorului se deosebește de cesiunea de creanță și de subrogația în drepturile creditorului prin plata creanței prin faptul că la acestea din urmă obligația inițială rămâne aceeași și se transmite la noul creditor, în timp ce, în cazul novației, obligația inițială se stinge și se transformă într-o nouă obligație, care are un element nou față de cea inițială.

**3. Condițiile novației.** Fiind un contract, novația trebuie să îndeplinească toate **condițiile de valabilitate** cerute pentru fiecare contract sub sancțiunea nulității: consimțământul părților, obiect, capacitatea de a face acte juridice civile și cauza. În privința capacității de a face acte juridice civile, Codul civil conține o precizare referitoare la faptul că novațiunea nu operează decât între persoane capabile de a contracta, adică între persoane care au capacitate deplină de exercițiu<sup>6</sup>.

Alături de condițiile generale precizate, novația trebuie să îndeplinească și alte **condiții specifice**: existența unei obligații valabile care să se stingă. Astfel, această obligația nu poate să fie lovită de nulitate absolută pentru că nu mai poate forma obiectul unei novații. O obligație lovită de nulitate relativă poate fi novată numai în măsura în care se urmărește confirmarea acesteia. Astfel, pentru a confirma o astfel de obligație trebuie îndeplinite toate condițiile unei confirmări, astfel că partea care putea să invoce nulitatea relativă trebuie să aibă capacitate deplină de exercițiu și în același timp să fi cunoscut că obligația inițială era lovită de nulitate relativă. Astfel, dacă persoana care putea invoca nulitatea relativă este incapabilă sau cu consimțământul viciat în momentul în care are loc novația, aceasta va fi anulabilă pentru incapacitate sau viciu de consimțământ. Totodată, dacă persoana care poate cere anularea obligației nu cunoștea faptul că aceasta era lovită de nulitate relativă nu ne aflăm în prezența novației deoarece nu se urmărește confirmarea vechii obligații. De asemenea, dacă obligația inițială era afectată de o condiție așa va fi și obligația nouă cu excepția situației în care părțile își manifestă voința de a înlocui vechea obligație afectată de o condiție cu cea nouă care va fi pură și simplă.

Pe de altă parte, nașterea unei obligații noi valabile. În această situație, dacă noua obligație este lovită de nulitate absolută, raportul juridic obligațional inițial va subsista. Dacă noua obligație este nulă relativ, înlăuntrul termenului general de prescripție de trei ani, ea este supusă acțiunii în anulare, însă, după împlinirea acestuia, novația se va consolida retroactiv<sup>7</sup>.

<sup>5</sup>Ion Dogaru, Pompil Drăghici, *Drept civil român, Tratat, Teoria Generală a Obligațiilor*, Vol. III, edit. Omnia Uni S.A.S.T., Brașov, 1998, p. 449

<sup>6</sup>Art. 1129 C. civ

<sup>7</sup>Constantin Stătescu, Corneliu Bârsan, *op.cit.*, p. 350

Obligația nouă trebuie să se deosebească de cea veche printr-un element nou – *aliquid novi*. În lipsa acestui element nou care poate fi una dintre părți, obiectul, cauza sau modificarea unei modalități a raportului juridic, nu poate exista novație.

Voința părților de a nova. Această intenție a părților de a transforma vechea obligație într-una nouă trebuie să fie clar exprimată. Codul civil, în art. 1130 instituie regula potrivit căreia novația nu se prezumă, voința de a o face trebuie să rezulte evident din act.

**4. Efectele novației:** Mai întâi efectul extinctiv constă în stingerea vechii obligații, inclusiv accesoriile și garanțiile acesteia, cu excepția ipotezei în care părțile prevăd expres ca noua obligație să fie garantată prin garanțiile care însoțeau vechea obligație. Astfel, art. 1134 din Codul civil în vigoare prevede că privilegiile și ipotecile creanței celei vechi nu le are și creanța ce-i este substituită, afară de cazul când creditorul le-a rezervat expres. Proiectul Noului Cod Civil stipulează în art. 1218 (2) situația potrivit căreia chiar și atunci când actul prin care se modifică raportul obligațional stipulează ori presupune stingerea obligației inițiale, accesoriile și garanțiile acesteia subzistă dacă actul nu conține o renunțare expresă în acest sens. Astfel, spre deosebire de Codul Civil în vigoare, care instituie principiul potrivit căruia garanțiile și accesoriile nu se transmit la noua obligație, Proiectul Noului Cod Civil instituie principiul subzistenței acestora. În fine, efectul creator care constă în nașterea unui nou raport de obligație.

**5. Delegația.** Delegația este o convenție prin care un debitor numit delegant obține și aduce creditorului său numit delegatar, consimțământul unei alte persoane, numită delegat, care se obligă alături sau în locul delegantului<sup>8</sup>.

Delegația prezintă mai multe interese practice, astfel: evită o dublă plată, în cazul în care delegantul este debitor al delegatarului, dar și creditor al delegatului, astfel că se sting atât datoria delegantului față de delegatar cât și datoria delegatului față de delegant; se poate realiza o liberalitate, în situația în care delegatul se obligă să plătească o datorie a delegantului către delegatar; scrisoarea de credit se analizează ca o delegație, banca reprezentând delegantul ordonând altei bănci, numită delegat să plătească o sumă clientului său numit delegatar; prin delegație se poate realiza o garanție personală, prin faptul că delegantul aduce pe delegat care devine și el obligat față de delegatar, fără ca obligația delegantului să înceteze<sup>9</sup>.

*Delegația perfectă* este acea formă a delegației în care delegatarul descarcă prin declarație expresă pe delegant, înțelegând ca obligația să fie executată de delegat<sup>10</sup>. Se poate astfel observa că delegația perfectă se confundă cu novația prin schimbarea debitorului, în ipoteza în care aceasta din urmă se realizează cu consimțământul debitorului. Astfel, spre deosebire de novația prin schimbarea debitorului, unde nu este necesar consimțământul debitorului, la delegația perfectă acest consimțământ este obligatoriu. Totodată art. 1132 din Codul civil instituie regula potrivit căreia delegația prin schimbare de debitor nu operează novațiunea decât cu acordul expres declarat al creditorului<sup>11</sup>.

<sup>8</sup>Liviu Pop, *Drept civil român. Teoria Generală a Obligațiilor*, edit. Lumina Lex, București, 2000, p. 470

<sup>9</sup>Ion P. Filipescu, Andrei I. Filipescu, *Drept civil. Teoria generală a obligațiilor*, edit. Actami, București, 2002, p. 250

<sup>10</sup>Ion Dogaru, Pompil Drăghici, *op.cit.*, p. 452

<sup>11</sup>A se vedea Decizia nr. 14/1999 din 28/01/1999 a Secției Comerciale a Curții de Apel Oradea

*Delegația imperfectă* este acea formă a delegației în care delegatarul nu consimte la liberarea delegantului, în consecință delegatarul are doi debitori: delegantul și delegatul.

**6. Efectele delegației.** Delegația perfectă produce următoarele efecte: stinge o obligație veche care este înlocuită cu una nouă; delegantul este eliberat de datorie față de delegatar, în locul lui rămânând obligat delegatul; obligația delegantului este stinsă dar se naște obligația delegatului; obligația delegantului subzistă față de delegatar în următoarele situații: dacă delegatarul și-a rezervat expres dreptul de a urmări pe delegant în situația în care delegatul va fi insolubil, dacă delegatul este insolubil în momentul delegației<sup>12</sup>.

Delegația imperfectă are ca efect faptul că un nou raport de obligație este adăugat celui preexistent. În acest context creditorul delegatar are doi debitori, delegantul(debitor inițial) și delegatul.

Proiectul Noului Cod civil prevede în art. 1217, faptul că debitorul și creditorul pot să convină asupra oricăror modificări în privința raportului obligațional, indiferent de izvorul său, cu condiția de a nu aduce atingere normelor de ordine publică și bunelor moravuri. Art. 1217 (2) reglementează novația subiectivă, cu ambele forme, prin înlocuirea fie a creditorului obligației fie a debitorului, precum și novația obiectivă. În ceea ce privește novația obiectivă Proiectul Noului Cod civil prevede că aceasta se poate realiza fie prin schimbarea obiectului, fie prin schimbarea unei modalități, a condiției sau termenului, ori prin înlocuirea oricărui alt element al raportului obligațional. Reglementarea novației prin schimbarea termenului creanței este controversată prin faptul că majoritatea doctrinei noastre juridice este de părere că prin schimbarea termenului creanței nu ne aflăm în prezența novației pentru că termenul se referă la executarea obligației și nu afectează însăși obligația neavând ca efect stingerea unei obligații vechi concomitent cu nașterea unei noi obligații.

Spre deosebire de Codul civil în vigoare, care reglementează delegația în cadrul secțiunii consacrate novației, Proiectul Noului Cod Civil reglementează în art. 1217-1218 numai novația. Cu toate acestea, în art. 1218 este reglementată novația prin schimbarea debitorului care se confundă cu delegația perfectă. Astfel, art. 1218 instituie regula potrivit căreia atunci când creditorul consimte la înlocuirea debitorului inițial cu un altul, primul, chiar dacă a fost exonerat de creditor, rămâne obligat dacă noul debitor era insolubil la data înlocuirii sale, iar creditorul nu cunoștea acest lucru, precum și atunci când creditorul și-a rezervat în mod expres acest drept pentru cazul insolabilității noului debitor. Astfel spre deosebire de Codul civil în vigoare care instituie numai răspunderea delegantului pentru insolabilitatea delegatului în momentul perfectării delegației, precum și răspunderea delegantului pentru situația în care delegatarul își rezervă expres dreptul de recurs împotriva delegantului pentru insolabilitatea delegatului din momentul plății, Proiectul noului Cod Civil instituie și răspunderea vechiului debitor față de creditor dacă noul debitor era insolubil la data înlocuirii sale iar creditorul nu cunoștea acest lucru.

**7. Deosebiri ale delegației față de alte instituții juridice.** Delegația se deosebește de **stipulația pentru altul** prin faptul că în timp ce în cazul primei instituții dreptul se naște direct în favoarea terțului beneficiar, în cazul delegației este nevoie de consimțământul tuturor părților. Mai mult decât atât întrucât dreptul se naște direct în favoarea terțului, în timp ce momentul nașterii obligației delegatului este cel în care delegantul acceptă angajamentul juridical delegatarului, stipulația este mai rapidă și mai practică. Delegația se deosebește de fidejusiune prin faptul că în timp ce fidejutorul este

---

<sup>12</sup>Ion Dogaru, Pompil Drăghici, *op.cit.*, p. 453

obligat numai în subsidiar, delegantul rămâne obligat principal alături de delegat<sup>13</sup>. Delegația se deosebește de cesiunea de creanță pentru că aceasta din urmă se realizează prin acordul de voință intervenit între cedent și cesionar, fără a fi nevoie pentru valabilitatea acesteia de acordul debitorului cedat, acest acord fiind necesar numai pentru opozabilitatea cesiunii. Delegația este o operație juridică distinctă de mandat prin faptul că în cazul mandatului efectele acestuia se produc direct și exclusiv în persoana mandantului.

---

<sup>13</sup> Liviu Pop, *op.cit.*, edit. Lumina Lex, București, 2000, p. 472